

GUIA DE BONES PRÀCTIQUES PER A LA CREACIÓ D'UN OBSERVATORI PERMANENT D'ARXIUS I TELEVISIONS LOCALS

ICA
International Council
on Archives

Ajuntament de Girona

CRDI
CENTRE DE RECERCA
I DIFUSIÓ DE LA IMATGE

**ARXIU
NACIONAL
D'ANDORRA**

Associació d'Arxivers de Catalunya

* Xarxa
de Televisions
Locals

**Observatori d'Arxius
i Televisions Locals**

ANTECEDENTS

El 6 de març del 2008 es va signar un conveni de col·laboració entre quatre organismes procedents dels àmbits dels arxius i les televisions locals per a la creació de l'Observatori Permanent d'Arxius i Televisions Locals. D'aquesta manera, els organismes que signaven el conveni [el Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI) de l'Ajuntament de Girona, l'Arxiu Nacional d'Andorra (ANA), la Xarxa de Televisions Locals (XTVL) i l'Associació d'Arxivers de Catalunya (AAC)] promovien una iniciativa pionera de cooperació entre ambdós països, Catalunya i Andorra, i entre dos àmbits professionals diferents encara que relacionats amb la preservació del patrimoni audiovisual: el de les televisions locals i el dels arxius.

L'objectiu d'aquesta iniciativa era contribuir a millorar el coneixement i les pràctiques als arxius per protegir el patrimoni audiovisual generat en l'àmbit de les televisions locals.

Després d'un any i mig de funcionament, el balanç de l'activitat de l'Observatori Permanent d'Arxius i Televisions Locals és molt positiu. Als quatre organismes que en van promoure la creació se n'hi han sumat molts d'altres, tant emissores de televisió d'àmbit local com arxius municipals i comarcals. Així mateix, s'han promogut diverses reunions i trobades que han contribuït a millorar les pràctiques dels professionals, s'ha avançat en el coneixement del patrimoni audiovisual existent (en quin estat de conservació es troba i quins són els riscos que amenacen la seva pervivència) i s'han pres iniciatives concretes per ajudar els arxius que necessiten recursos per dur a terme amb garanties les tasques que els són pròpies.

La possibilitat d'exportar aquesta iniciativa a d'altres territoris on es produeixin circumstàncies similars relacionades amb la necessitat de protegir el patrimoni audiovisual local ha portat a la creació d'aquesta guia de bones pràctiques, que pretén sistematitzar tot el treball fet per l'Observatori Permanent d'Arxius i Televisions Locals. Aquesta guia intenta transcendir l'àmbit de Catalunya i Andorra per aproximar-se d'una manera més genèrica a les diverses realitats que poden donar-se en altres territoris.

1 MISSIÓ

L'Observatori Permanent d'Arxius i Televisions Locals (a partir d'ara OPATL) és una iniciativa de col·laboració estable entre diversos organismes i institucions, la missió del qual és vetllar per la salvaguarda d'una part del nostre patrimoni documental generat en el marc de les televisions locals i altres agents productors de documentació audiovisual local. Així mateix, també pretén assentar les bases metodològiques per al treball als arxius audiovisuals, fomentar el coneixement i l'ús de les noves tecnologies, promoure les bones pràctiques i el respecte als drets de propietat intel·lectual, contribuir a la formació dels professionals i conscienciar les administracions públiques i la societat en general de la riquesa del patrimoni audiovisual local i de la necessitat de preservar-lo.

2 OBJECTIUS

Entre els seus objectius hi ha totes les iniciatives que contribueixen a la protecció del patrimoni audiovisual local, com ara:

2.1. CONÈIXER I ESTABLIR LES BASES METODOLÒGIQUES PER AL TREBALL DELS ARXIUS AUDIOVISUALS

- ▶ El treball dels arxius audiovisuals comporta unes peculiaritats pròpies de l'especificitat dels materials amb què es tracta, les quals no són sempre ben conegudes. D'una banda, els professionals que provenen dels arxius molt sovint no disposen de la formació tècnica necessària per afrontar els problemes derivats de la conservació de les cintes analògiques de vídeo, del manteniment dels aparells d'enregistrament i reproducció, del control dels paràmetres de digitalització, de les tècniques d'edició electrònica o, fins i tot, de l'ús del vocabulari relacionat amb la producció televisiva. De l'altra, en moltes emissores de televisió petites i mitjanes no existeixen professionals dedicats exclusivament a la gestió de l'arxiu, sinó que són els mateixos professionals d'altres àrees (redactors, càmeres, productors, etc.) els que duen a terme tasques d'arxiu sense tenir un coneixement sòlid de les pràctiques de la formació arxivística.
- ▶ És necessari establir unes bases metodològiques comunes per als professionals que treballen en aquests arxius per afrontar de forma conjunta i més eficaç els reptes que es poden originar en el futur.
- ▶ S'ha d'aprofitar l'experiència acumulada durant els anys de treball en aquests arxius per elaborar textos teòrics i informes tècnics que serveixin de referència per als professionals.

Estudi del cas: OPATL de Catalunya i Andorra

En una enquesta enviada als arxius i les televisions locals de Catalunya i Andorra, a la pregunta de si existia com a mínim un professional dedicat exclusivament a l'arxiu audiovisual es van obtenir els resultats següents: de les 26 televisions locals que van contestar l'enquesta, 21 van respondre que no i només 5 van respondre que sí. En el cas dels arxius municipals i comarcals, els resultats van ser similars: 15 van respondre negativament i 4 van respondre afirmativament. A les trobades i reunions que es van fer, els responsables d'aquestes empreses i institucions reconeixien la impossibilitat de contractar personal específic per al treball de l'arxiu audiovisual i demandaven una metodologia comuna fàcil d'aplicar perquè el mateix personal de què disposaven pogués compaginar les tasques habituals amb la gestió de l'arxiu.

2.2. CONÈIXER QUINES SÓN LES CARACTERÍSTIQUES DEL PATRIMONI AUDIOVISUAL AL TERRITORI

- ▶ **Dificultat de conèixer el patrimoni audiovisual generat en l'àmbit local:** Part d'aquest patrimoni roman ocult per causes que poden ser diverses. En el cas de Catalunya, per exemple, a la fi dels anys vuitanta i al principi dels noranta van proliferar moltes iniciatives de televisió local que no es van arribar a consolidar. Moltes d'aquestes empreses van tancar al cap de pocs anys d'haver iniciat la seva activitat i els productes audiovisuals que van generar van quedar en algun lloc oblidat, el rastre del qual no és fàcil seguir.
- ▶ **Inestabilitat i fragilitat dels materials:** Els suports materials són, en la majoria de casos, cintes de vídeos analògiques d'una qualitat semiprofessional o domèstica. És freqüent que els fons d'aquestes televisions es conservin en cintes U-Matic o VHS, que són bastant sensibles a la degradació. Hem de conèixer quin tipus de materials contenen aquests arxius i en quin estat es conserven.
- ▶ **Necessitat de disposar d'un inventari:** És necessari disposar d'un inventari tan complet com sigui possible del patrimoni audiovisual generat en el territori, tant per conèixer el volum de la documentació com l'estat de conservació. Ens podem aproximar a la realitat mitjançant l'elaboració d'enquestes i el treball de camp. L'avantatge de l'OPATL és que, com que és una iniciativa de cooperació entre diversos organismes repartits pel territori, cadascun pot dur a terme la recerca en els seu entorn més proper.

Estudi del cas: OPATL de Catalunya i Andorra

En una enquesta enviada als arxius i les televisions locals de Catalunya i Andorra, a la pregunta de si coneixien l'existència d'alguna televisió o agent productor de documentació audiovisual en el seu entorn més proper, 21 arxius van contestar que sí i 14 que no. Alguns dels arxius conserven documentació audiovisual procedent d'aquestes televisions o d'agents productors que van veure interrompuda la seva activitat i van donar els fons a les administracions públiques conscients de la impossibilitat per conservar-los.

També hi ha emissores de televisió que encara avui mantenen l'activitat i que, igualment, han donat els fons als arxius públics per la impossibilitat de mantenir-los en condicions. L'OPATL de Catalunya i Andorra compta entre els seus membres amb algunes de les televisions que han donat els fons i amb els arxius municipals i comarcals que els han rebut.

2.3. CREAR UN ESPAI ÚTIL I DE REFERÈNCIA PER ALS RESPONSABLES DE CUSTODIAR EL PATRIMONI: arxivers, documentalistes, conservadors, professionals dels mitjans de comunicació i, en general, totes les persones interessades en el tema

- ▶ Donar resposta a les preguntes que puguin sorgir en el treball diari dels professionals dels arxius audiovisuals. L'OPATL ha de ser un espai de debat on trobar solucions als problemes, tant per als directors i els responsables com per als tècnics. Rapidesa en les respostes, reciprocitat en la comunicació i esforç compartit han de ser les claus per al bon funcionament.
- ▶ Facilitar l'intercanvi d'experiències, tant positives com negatives, mitjançant una comunicació fluida i multidireccional entre tots els integrants, ja sigui a través de mitjans telemàtics com de trobades professionals.

Estudi del cas: OPATL de Catalunya i Andorra

L'any 2008 la Xarxa de Televisions Locals (XTVL) va decidir canviar tot el sistema de gestió de l'arxiu audiovisual perquè estaven molt descontents amb el que havien utilitzat en els darrers anys. L'informe, que recollia les deficiències que presentava el sistema anterior, va servir perquè altres membres de l'OPATL decidissin no adquirir aquest sistema.

2.4. FOMENTAR LA PARTICIPACIÓ I EL COMPROMÍS DE TOTES LES PARTS IMPLICADES PER AJUDAR A RESOLDRE LES QÜESTIONS TÈCNIQUES QUE ES PLANTEJEN EN LA GESTIÓ DE L'ARXIU I PROVEIR DE RECURSOS PER MILLORAR-LA

- ▶ Compartir recursos, no necessàriament monetaris, per ajudar a resoldre o pal·liar determinades carències. Per exemple, el parc tecnològic obsolet que no s'utilitza en la producció audiovisual d'una televisió pot resultar molt útil en la digitalització d'un arxiu.
- ▶ Unir esforços en l'adquisició de dispositius d'emmagatzematge massiu per als documents electrònics que es generin, compartir els dipòsits digitals o alertar les institucions públiques de la necessitat de posar a disposició de les empreses espai als seus dipòsits per protegir el patrimoni comú.
- ▶ Adoptar solucions tecnològiques comunes per als distints arxius amb l'objectiu d'abaratir els costos i augmentar-ne l'eficàcia. Per exemple, l'adquisició d'un mateix programari amb diverses llicències té un cost menor que comprar un programa a mida. A més, existeixen altres avantatges, per exemple, en la detecció de possibles errors en el sistema o en els treballs de manteniment i actualització.
- ▶ Ajudar a dissenyar aplicacions informàtiques específiques per a la gestió dels arxius audiovisuals, si bé no en la fase d'implementació, sí en la fase de confecció d'una relació de requeriments que han de complir aquestes aplicacions.

Estudi del cas: OPATL de Catalunya i Andorra

Una de les iniciatives de l'OPATL ha estat crear un inventari del parc tecnològic existent quant a aparells reproductors i enregistradors de vídeo de diversos formats. La majoria d'arxius públics no disposen, per exemple, d'un reproductor de vídeo U-Matic per dur a terme la digitalització de les cintes de vídeo i aquests aparells ja no es poden comprar en establiments comercials. El préstec per part d'algun dels membres de l'OPATL que sí que disposa d'aquests aparells és una bona solució. D'altra banda, una de les iniciatives en què està immers actualment l'OPATL és un estudi de mercat de programari informàtic existent per a la gestió d'arxius audiovisuals i un estudi conjunt dels requeriments que s'han d'exigir a aquests programes.

2.5. SER UN ESPAI OBERT A TOTES LES INSTITUCIONS I ELS ORGANISMES QUE ESTIGUIN INTERESSATS A PARTICIPAR-HI

Ser un espai obert, no tan sols a totes les persones i les entitats que participen activament en la iniciativa, sinó també a totes les persones que desitgin participar-hi en el futur, ja sigui per incorporar-s'hi plenament o per col·laborar-hi de forma puntual.

Estudi del cas: OPATL de Catalunya i Andorra

L'OPATL de Catalunya i Andorra té un ampli coneixement de la xarxa de televisions i arxius que existeixen en el territori i els fa arribar la informació referent a les trobades i les reunions que es convoquen amb la finalitat que hi assisteixin si així ho desitgen.

La millor manera d'arribar a tothom és aprofitar els avantatges que ofereix la pàgina web. En aquest sentit, disposa d'un bloc, <http://www.xtvlblocs.cat/observatori>, on s'ofereix informació sobre els projectes i les activitats que es duen a terme i es posa a disposició del públic la documentació que es genera.

2.6. ALERTAR LES ADMINISTRACIONS DE LA DESTRUCCIÓ DEL PATRIMONI AUDIOVISUAL

- ▶ Alertar les administracions competents de la destrucció del patrimoni audiovisual local, ja sigui per una mala praxi, per omissió o per passivitat.
- ▶ Alertar els propis membres de l'OPATL de com pot afectar a la conservació dels seus fons la presa de decisions equivocades.

2.7. ESTABLIR ELS PRINCIPIS TEÒRICS I PRÀCTICS PER A LA DESCRIPCIÓ ARXIVÍSTICA DE LA DOCUMENTACIÓ EN UN MARC ESTANDARDITZAT

Elaborar marcs normatius de descripció i esquemes de metadades que segueixin els estàndards internacionals i adaptar-los a la realitat del territori. La realitat és que les televisions han creat els seus propis instruments de descripció a partir de les seves necessitats concretes de recuperació de la informació. En el cas dels arxius, s'utilitzen les normes internacionals de catalogació o les seves equivalents, tot i que en moltes ocasions, a causa de l'especificitat i la complexitat dels documents audiovisuals, es mantenen en un nivell descriptiu bastant superficial. El resultat és una gran heterogeneïtat pel que fa als catàlegs. Hi ha, doncs, una necessitat d'utilitzar esquemes de metadades comuns que permetin intercanviar recursos i treballar conjuntament entre els diversos sistemes. Per això és convenient conèixer quins són els estàndards nacionals i internacionals i aplicar-los correctament. En aquest sentit, un OPATL ha de prendre iniciatives que es tradueixin en formes consensuades de crear i gestionar les metadades.

2.8. CONÈIXER QUINES SÓN LES TECNOLOGIES EXISTENTS EN EL PROCESSAMENT DEL VÍDEO DIGITAL

- ▶ Estar informats dels nous avenços tecnològics que es produeixen.
- ▶ Comparar els productes que s'ofereixen en el mercat, els preus i les prestacions.
- ▶ Conèixer quines són les empreses proveïdores que operen en el territori, quins productes i quins serveis ofereixen. Valorar no tan sols la qualitat dels productes sinó també els serveis de reparació i manteniment dels aparells, actualització i assessorament tècnic.

Estudi del cas: OPATL de Catalunya i Andorra

Una de les comissions de l'OPATL s'encarrega de la investigació en noves tecnologies i formats digitals. Algunes de les emissores de televisió membres de l'OPATL que han elaborat estudis de mercat per a l'adquisició de programari per a la gestió del seu arxiu audiovisual i els han compartit amb la resta de membres de l'Observatori.

2.9. ESTABLIR CRITERIS D'AVALUACIÓ QUE PERMETIN L'APLICACIÓ D'UNES NORMES DE SELECCIÓ I DE TRIA

- ▶ No hi ha unanimitat entre les diverses organitzacions en relació amb l'aplicació d'uns criteris de selecció i de tria. L'absència d'unes normes ha portat a cada televisió a conservar, gràcies a l'experiència acumulada i de forma més aviat intuïtiva, els documents que poguessin tenir més interès o valor en el futur. Tot i això, aquestes decisions no sempre han estat les més encertades.

- ▶ La impossibilitat de destinar recursos a l'arxiu ha comportat, en alguns casos, la desaparició d'una gran part del material que s'hauria d'haver conservat. Establir uns criteris clars de selecció i eliminació del material contribuirà a rendibilitzar els recursos i a augmentar l'eficiència de l'arxiu i farà més difícil que es perdi documentació valuosa, tant des del punt de vista històric o cultural com des del punt de vista econòmic.

Estudi del cas: OPATL de Catalunya i Andorra

En una enquesta enviada als arxius i televisions locals de Catalunya i Andorra, a la pregunta de si es practica una selecció del material que cal conservar, en el cas de les televisions 23 van respondre que sí i 3 que no, mentre que en el cas dels arxius succeïa justament el contrari, cap va respondre que sí i 20 que no. Això posa de manifest que els arxius que han rebut els fons audiovisuals en forma de donació no han practicat un procés de selecció a causa de l'absència d'una normativa al respecte i, per prudència, han optat per conservar-ho tot.

Pel que fa a les televisions, els criteris de selecció eren diversos: algunes televisions afirmaven conservar tot el material emès i una selecció dels bruts de càmera, altres, una selecció del material emès i alguns bruts de càmera, i fins i tot havia televisions que solament conservaven el material emès o només els bruts de càmera. Aquesta diversitat de criteris posa de manifest la necessitat d'elaborar unes normes o recomanacions que serveixin per a tothom.

2.10. FOMENTAR LES BONES PRÀCTIQUES EN L'ÚS I L'INTERCANVI DE DOCUMENTACIÓ AUDIOVISUAL PARTINT DEL RESPECTE ALS DRETS DE LA PROPIETAT INTEL·LECTUAL

- ▶ Fomentar les bones pràctiques quant al respecte a la propietat intel·lectual, i conscienciar en primer lloc els seus membres.
- ▶ Assessorar els membres i qui hi pugui estar interessat en la manera de procedir correctament en els diversos casos que es presentin.

2.11. CONTRIBUIR A DONAR RESPOSTA A LES NECESSITATS DE FORMACIÓ EN L'ÀMBIT DE LA GESTIÓ DELS ARXIUS AUDIOVISUALS

Un OPATL pot dur a terme funcions de formació eminentment pràctica ja que entre els membres es disposa de les instal·lacions i del material necessari per poder observar de primera mà les diverses maneres de gestionar els arxius, tant els més moderns i eficients com els més modestos. Tot i que no és missió de l'OPATL formar els professionals dels arxius, pot emprendre accions en aquest sentit.

- ▶ Identificar les carències quant a formació específica i, una vegada detectades, fer-les arribar a les institucions competents.
- ▶ Organitzar cursos de formació o tallers que supleixin en un determinat moment les carències quant a formació dels mateixos professionals que treballen en aquests arxius.

Estudi del cas: OPATL de Catalunya i Andorra

Entre les resolucions i els compromisos presos per l'OPATL hi ha dur a terme un taller de digitalització itinerant als centres de treball dels membres de l'OPATL que s'han ofert voluntaris.

3 ÀMBIT D'ACTUACIÓ

Un OPATL vetlla per la salvaguarda del patrimoni audiovisual generat en l'àmbit local.

3.1. Documentació videogràfica inèdita. Tradicionalment les pel·lícules cinematogràfiques i el material audiovisual editat es conserven a les filmoteques i institucions anàlogues, les col·leccions de les quals provenen del dipòsit legal. La major part de la documentació a la qual es refereix l'OPATL és documentació videogràfica inèdita. En qualsevol cas, no s'ha d'excloure la producció amateur en formats cinematogràfics com el 8 mm o el Super 8 ni el material editat poc difós o difícil de trobar.

3.2. Productes audiovisuals de televisions locals. Un OPATL es fixa sobretot en la producció audiovisual generada en l'àmbit de les televisions locals i de proximitat. Tot i això, no s'han d'excloure les produccions audiovisuals generades en l'àmbit domèstic, obres de creació personal o reportatges d'aficionats que poden contribuir a tenir més coneixement de la història i de la cultura del territori.

3.3. Documentació en risc de perdre's. Un OPATL ajuda a conservar la documentació que està en risc permanent de pèrdua a causa de la degradació física i l'obsolescència tecnològica, com ara el vídeo analògic generat en les últimes dècades del segle XX. Tot i això, no s'ha d'oblidar quins són els procediments per a la preservació digital a llarg termini, ja que molt probablement en pocs anys es generin nous reptes quant a la conservació dels documents electrònics com, per exemple, el que suposa la ràpida obsolescència dels llenguatges de codificació.

3.4. Arxius audiovisuals amb pocs recursos. Un OPATL contribueix a millorar la gestió dels arxius d'organismes i institucions petites o amb pocs recursos, els arxius que no estan ben dotats o els que no reuneixen les característiques necessàries per a la bona conservació dels materials. Malgrat tot, no exclou del seu interès els arxius moderns i eficients perquè, en primer lloc, tot és susceptible de millorar i, en segon lloc, poden servir de model i, en certa manera, tenen més responsabilitat de contribuir a la preservació d'un patrimoni que és comú.

Estudi del cas: OPATL de Catalunya i Andorra

Entre les televisions que participen a l'OPATL hi ha diferències substancials quant a les seves dimensions. La televisió de Barcelona (BTV), que té una audiència potencial de diversos milions de persones, disposa, lògicament, de més recursos que altres televisions locals l'audiència de les quals es redueix a uns pocs milers de persones. Aquesta diferència també es produeix entre els arxius memores: alguns són municipals, altres comarcals i altres d'àmbit nacional, com l'arxiu d'Andorra.

4 CONSIDERACIONS PRÈVIES

4.1. CONSIDERAR LA PRESÈNCIA EN EL TERRITORI DE DOCUMENTACIÓ AUDIOVISUAL PROCEDENT DE TELEVISIONS LOCALS O ALTRES TIPUS DE DOCUMENTACIÓ SIMILAR

- ▶ El fenomen de les televisions locals no es produeix en tots els territoris del món. Una televisió local és, en general, una emissora que ofereix continguts audiovisuals de producció pròpia, amb una cobertura que es redueix al municipi i la seva àrea d'influència, ja sigui d'iniciativa pública o privada.
- ▶ Altres tipus de producció audiovisual (obres de creació personal, reportatges de videoaficionats, recursos educatius, documents de la vida política) formen igualment part del nostre patrimoni cultural i poden presentar els mateixos problemes o molt semblants quant al seu tractament dins de l'arxiu.

4.2. CONÈIXER EL LLOC ON ESTÀ DIPOSITADA LA DOCUMENTACIÓ, EN QUIN ESTAT ES CONSERVA I QUINS RISCOS L'AMENACEN

- ▶ Saber qui són els agents productors, si encara existeixen, si generen documentació audiovisual o si han abandonat aquesta activitat, si els seus fons d'arxiu es troben en condicions controlades o si hi ha risc que es perdin.
- ▶ Conèixer de quins recursos disposen els que assumeixen la responsabilitat de portar a terme el manteniment de l'arxiu.
- ▶ Investigar si se sospita de l'existència de documentació audiovisual en el territori la ubicació de la qual es desconeix.

4.3. SABER SI HI HA ALGUNA INSTITUCIÓ QUE DUGUI A TERME LES FUNCIONS DE L'OPATL AL TERRITORI

- ▶ L'existència d'institucions públiques de caràcter nacional o regional, de fundacions privades, o de qualsevol altre tipus d'organisme que es dediqui a vetllar per la salvaguarda del patrimoni audiovisual local implicaria, òbviament, que la creació de l'OPATL no tingués raó de ser.
- ▶ L'existència d'altres organismes similars que es dediquin a tasques que parcialment estan dins els objectius de l'OPATL faria convenient un contacte previ per establir possibles punts de col·laboració.

4.4. SABER SI HI HA PROGRAMES INSTITUCIONALS DEDICATS A LA PRESERVACIÓ D'AQUEST TIPUS DE DOCUMENTACIÓ

- ▶ Conèixer l'existència d'estratègies o de programes ja definits per part de les administracions públiques que, pel motiu que sigui, encara no s'hagin dut a terme. Si és així, s'haurà de plantejar si és aconsellable esperar que l'Administració prengui la iniciativa o bé, al contrari, actuar de manera urgent. Cal recordar que molts dels materials amb què treballem tenen una vida útil molt breu. En ocasions, la degradació es fa irreversible en tan sols una dècada. Per això, de vegades és necessari intervenir tot i que no sigui amb les majors garanties d'èxit.
- ▶ Conèixer l'existència de subvencions per a projectes d'aquest tipus o similars i sol·licitar-les quan sigui el cas.

- ▶ Saber si hi ha alguna institució que ofereixi serveis d'arxiu en forma de dipòsits digitals i, si convé als membres de l'OPATL, utilitzar aquests serveis. Per això, s'ha de valorar el cost que suposaria externalitzar l'arxiu, les garanties quant a un accés ràpid i segur, i les garanties quant al control sobre l'explotació de l'arxiu i sobre els drets inherents a la documentació.

4.5. TREBALLAR CONJUNTAMENT AMB LES ASSOCIACIONS PROFESSIONALS O ÒRGANS COL·LEGIALS QUE POSEN EN CONTACTE ELS PROFESSIONALS QUE TREBALLEN A LES TELEVISIONS I ALS ARXIUS

- ▶ Hi ha associacions i federacions de televisions locals que posen en comú els interessos de les empreses i serveixen per intercanviar continguts audiovisuals. De la mateixa manera, hi ha associacions professionals i òrgans col·legials d'arxivistes, documentalistes, conservadors i altres professionals relacionats. L'OPATL ha de treballar conjuntament amb aquestes associacions.

Estudi del cas: OPATL de Catalunya i Andorra

Entre els membres fundadors de l'OPATL de Catalunya i Andorra hi ha dos organismes associatius. D'una banda, l'Associació d'Arxivistes de Catalunya (AAC), que agrupa els professionals dels arxius del territori català; i de l'altra, la Xarxa de Televisions Locals (XTVL), que ofereix serveis a les televisions associades en forma de continguts audiovisuals i altres serveis.

5 BENEFICIS

Un cop definits quins són els objectius d'un OPATL i les consideracions prèvies a la seva implementació, cal preguntar-se quin impacte pot tenir sobre el territori, quines repercussions positives pot tenir en les zones on s'implanti en relació amb l'esforç que suposa la seva creació, quins beneficis pot aportar als membres potencials de l'OPATL, i si aquests beneficis poden ser extensibles a tota la comunitat.

Alguns dels criteris per valorar les aportacions de l'OPATL poden ser:

- ▶ **Culturals:** protecció de l'herència cultural que representen els productes audiovisuals dels mitjans de comunicació, les obres de creació personal, els recursos educatius, els testimonis de la vida quotidiana, etc., com a part del nostre patrimoni.
- ▶ **Professionals:** millora del coneixement teòric i pràctic de la professió arxivística.
- ▶ **Econòmics:** rendiment econòmic fruit de la comercialització, l'intercanvi i la difusió dels continguts.
- ▶ **Territorials:** valorar si les funcions que exerceix l'OPATL poden tenir un impacte rellevant i global o, al contrari, tan marginal que no val la pena l'esforç d'implementació.
- ▶ **Competencials:** valorar si l'OPATL entraria en competència amb altres organismes o institucions ja creades, si resultaria complementari a aquests organismes en l'exercici de les seves funcions o si ompliria un buit existent.

6 MEMBRES

Tenint en compte les especificitats de cada territori s'ha de definir des d'un principi quins organismes o institucions seria desitjable que participessin plenament en la creació de l'OPATL o que col·laboressin en el seu seguiment i desenvolupament.

- ▶ **Els agents productors de la documentació:** resulta evident que qui pot conèixer millor la documentació són els mateixos agents productors, tot i que no siguin els actuals propietaris dels drets d'explotació. La seva participació resulta, si no imprescindible, molt convenient.
- ▶ **Els organismes propietaris dels drets d'explotació:** se suposa que els propietaris dels drets d'explotació tenen un interès principal a conservar aquests materials a llarg termini i a facilitar l'accés i la difusió dels seus continguts, ja que constitueixen un actiu que pot seguir generant beneficis a llarg termini.
- ▶ **Els arxius públics:** en especial, els que es troben en el mateix àmbit territorial que la documentació. Forma part de les competències dels arxius públics l'esforç per conservar i fer accessible el patrimoni documental d'una ciutat, una regió o una nació. Molts arxius públics, a través de donacions o de dipòsits, són actualment els encarregats de custodiar aquest tipus de documents i són, per tant, protagonistes importants en un OPATL.
- ▶ **Les empreses privades:** amb interès en el mecenatge i en la protecció de la cultura i el desenvolupament social.

7 ESTRUCTURA

Atenent a les característiques específiques del lloc on s'implementi l'OPATL, pot tenir estructures diverses, però principalment l'entenem com una estructura associativa no jeràrquica que promou la participació i la cooperació entres els distints membres.

- ▶ El treball ha de ser cooperatiu.
- ▶ No és necessari el lideratge d'un dels integrants per al seu bon funcionament, tot i que una persona o un grup pot assumir el lideratge d'una iniciativa o un projecte concret amb la finalitat de dinamitzar-lo, fer-ne el seguiment i garantir-ne els resultats.
- ▶ És recomanable repartir les àrees de treball en grups o comissions de treball que aprofitin les capacitats que distingeixen els perfils professionals que agrupa l'OPATL.
- ▶ Ha de ser flexible quant al nombre de col·laboradors i obert a tots els que hi vulguin participar, per la qual cosa s'ha de preveure l'adhesió de nous membres.
- ▶ Ha d'assegurar una comunicació transversal entre els membres de l'OPATL de manera que els directors, els administradors i els tècnics puguin aportar els seus coneixements en els diversos grups de discussió.

Estudi del cas: OPATL de Catalunya i Andorra

Es divideix en quatre comissions o grups de treball:

- Comissió d'estratègies d'actuació i finançament: s'encarrega d'estudiar la forma d'incorporar les administracions públiques en els projectes i de buscar finançament i compromisos econòmics.
- Comissió de tecnologies i formats: té l'objectiu de conèixer les tecnologies existents en el mercat, les característiques tècniques dels diversos formats analògics i digitals, els paràmetres de digitalització i, en general, la utilització del maquinari i del programari existent.
- Comissió de tractament documental i selecció: fa les recomanacions quant a aspectes relacionats amb l'anàlisi documental i la selecció, l'avaluació i l'eliminació dels documents.
- Comissió d'explotació i propietat intel·lectual: s'ocupa de recopilar tota la informació relacionada amb la propietat intel·lectual, els drets d'autor i l'explotació dels documents.

8 PERFILS PROFESSIONALS

- ▶ **Directors i responsables:** la planificació estratègica i la presa de decisions requereixen de la participació dels responsables d'aquestes organitzacions.
- ▶ **Personal tècnic especialitzat:** les característiques pròpies de la documentació audiovisual recomanen la presència de personal tècnic especialitzat que conegui el funcionament de la tecnologia audiovisual, així com de personal tècnic especialitzat en el treball en arxius.
- ▶ **Professionals de l'OPATL:** els professionals que participen en l'OPATL són els mateixos que treballen per a les empreses i les institucions que el componen.
- ▶ **Personal voluntari o remunerat:** els serveis que es presten en l'OPATL són voluntaris tot i que per a projectes concrets es pugui contractar personal remunerat.

9 BASES PER A LA IMPLANTACIÓ

Algunes de les accions concretes que s'han de dur a terme en la implementació d'un OPATL en el territori:

9.1. ESTABLIR L'ÀREA GEOGRÀFICA

L'àrea geogràfica sobre la qual actua l'OPATL no ha de coincidir necessàriament amb una àrea administrativa. Més aviat s'han de prendre en consideració qüestions culturals, lingüístiques, socials, professionals, etc.

9.2. CONTACTAR AMB ELS ORGANISMES I LES INSTITUCIONS QUE HAURIEN DE FORMAR-NE PART

Contactar amb televisions locals o de proximitat, arxius municipals i comarcals, associacions i col·legis professionals, empreses productores de continguts audiovisuals o institucions superiors encarregades de protegir el patrimoni.

9.3. SIGNAR UN CONVENI DE COL·LABORACIÓ ENTRE LES PARTS

Establir qui participa en l'OPATL, quins són els principis que en motiven la creació i quins són els objectius, i adoptar acords i compromisos que siguin factibles.

9.4. ELABORAR UN INVENTARI DE LA DOCUMENTACIÓ AUDIOVISUAL

A través d'enquestes o de treball de camp, intentant ser rigorosos i exhaustius per tal de determinar el volum i les característiques de la documentació audiovisual local que es conserva en el territori.

9.5. ESTUDIAR LA DOCUMENTACIÓ

Estudiar la composició dels suports, les característiques de cada format, els requeriments tècnics relacionats, els riscos que n'amenacen la conservació, etc.

9.6. ESTUDIAR ELS ARXIUS

- ▶ Condicions dels dipòsits d'emmagatzematge, capacitat dels dipòsits digitals, parc tecnològic per a la reproducció, la còpia i la digitalització de la documentació, així com per al manteniment dels materials, etc.
- ▶ Organització i classificació de la documentació en l'arxiu, en catàlegs i instruments de descripció, en eines d'accés a la consulta, etc.

9.7. ESTUDIAR LES ORGANITZACIONS O ELS AGENTS PRODUCTORS

Determinar quantes organitzacions existeixen i quantes han desaparegut, quines activitats duen a terme, com es financen, si ostenten els drets d'explotació dels seus productes audiovisuals, etc.

9.8. ESTUDIAR EL MARC LEGISLATIU

Conèixer quin és el marc legislatiu comú i l'específic de cada territori en relació amb els drets de propietat intel·lectual, el patrimoni cultural, l'avaluació i l'eliminació dels documents, etc.

9.9. CREAR UN LLOC WEB

Crear una pàgina web, un bloc, un fòrum, una xarxa social, un grup de treball o qualsevol altre mecanisme de comunicació a Internet que permeti els membres de l'OPATL interactuar en línia i difondre les seves activitats.

9.10. COMUNICAR I INFORMAR DEL PROJECTE

Dissenyar estratègies per fer publicitat del projecte i difondre'l a través de la participació en organismes internacionals com el CIA/ICA.

Estudi del cas: OPATL de Catalunya i Andorra

Hi ha un bloc (<http://www.xtlvblocs.cat/observatori/>) on es poden trobar:

- Tots els documents de gestió relacionats amb la creació i el desenvolupament de l'OPATL: el conveni de fundació, les actes de les reunions, les subvencions concedides i altres documents de gestió interns de cadascun dels membres.
- Les notícies relacionades amb les activitats de l'OPATL: visites, tallers, presentacions, etc.
- Les notícies dels esdeveniments relacionats amb els arxius audiovisuals en general.
- Enllaços a webs d'interès.
- Documents de normatives i estàndards internacionals.
- Projectes relacionats.
- Bibliografies.

10 ALGUNES ACCIONS CONCRETES

- ✓ Establir les bases metodològiques per al treball en arxius audiovisuals.
- ✓ Elaborar un inventari del patrimoni audiovisual local.
- ✓ Promoure l'intercanvi d'experiències.
- ✓ Respondre a qüestions específiques que es poden plantejar en el treball diari dels arxius.
- ✓ Crear alertes davant la possible destrucció de la documentació.
- ✓ Formar el personal dels arxius audiovisuals.
- ✓ Dissenyar eines o aplicacions informàtiques específiques per a la gestió dels arxius.
- ✓ Promoure l'ús d'estàndards.
- ✓ Establir criteris d'avaluació, tria i eliminació.
- ✓ Donar a conèixer la legislació en matèria de drets d'autor i propietat intel·lectual.
- ✓ Conèixer la tecnologia existent en el mercat.
- ✓ Crear programes de digitalització conjunts.
- ✓ Organitzar tallers pràctics i visites a altres instal·lacions.
- ✓ Intercanviar maquinària difícil de trobar.
- ✓ Intercanviar continguts audiovisuals.
- ✓ Crear plataformes de difusió comunes per als continguts audiovisuals.
- ✓ Generar nous productes audiovisuals a partir dels materials d'arxiu.